'45. Rok ostatni, rok pierwszy na Górnym Śląsku - wystawa w Muzeum w Gliwicach już dostępna

W Muzeum w Gliwicach 25 stycznia 2025 r. otwarto wystawę „'45. Rok ostatni, rok pierwszy”

Wystawa jest próbą ukazania dynamiki ostatnich miesięcy II wojny światowej w mikroperspektywie regionu górnośląskiego. Wydarzenia rozgrywające się od stycznia do maja 1945 r. miały tu charakter mocno odbiegający od doświadczeń innych, „dawnych” dzielnic Polski – Mazowsza, Małopolski czy Wielkopolski. Przede wszystkim takie miasta jak Gliwice, Bytom i Zabrze dla wkraczającej tu pod koniec stycznia Armii Czerwonej były niejako bramą do „priokliatoj Giermanii” – „przeklętych Niemiec”. Były pierwszym przystankiem za dawną granicą Rzeszy Niemieckiej, już przed 1939 r. leżały bowiem na terytorium tego państwa. Dlatego wojska sowieckie potraktowały tę ziemię jako obszar wroga, wydając ją na łup najbardziej brutalnej zemsty. Masowe morderstwa na ludności cywilnej, powszechne gwałty, kradzieże, rabunki, niszczenie mienia, destrukcja substancji architektonicznej, systematyczny i kompleksowy demontaż i wywóz instalacji przemysłowych, represje w obozach karnych, deportacja ponad 46 tys. osób na roboty przymusowe do Związku Sowieckiego – to wszystko głęboko zdeformowało region i odcisnęło się na nim bolesnym piętnem na następne dziesięciolecia. Ten rok zmiany państwowości był także czasem wielkich migracji – do regionu napłynęli m.in. wysiedleńcy z Kresów, wysiedleniu poddano ludność niemiecką. Zależne od Moskwy kolaboranckie władze komunistyczne zaczęły budować swój autorytarny system przemocy, opierając się przede

wszystkim na aparacie bezpieczeństwa, osławionym UBP. Przez prawie półwiecze rządów komunistycznych fakty nie mogły być podnoszone, opisywane i dyskutowane w przestrzeni publicznej. Rzecz zmieniła się dopiero po transformacji ustrojowej 1989 r., ale mimo to o wielu faktach wciąż nie wiemy, a świadomość społeczna wydarzeń tamtego roku ciągle jest niewielka.

Kuratorami wystawy są historycy Zbigniew Gołasz, dr Sebastian Rosenbaum, dr Bogusław Tracz.

Otwarcie wystawy rozpoczęło się od prezentacji najnowszej publikacji poświęconej Tragedii Górnośląskiej „Internirung. Deportacja mieszkańców Górnego Śląska do ZSRS na tle wywózek niemieckiej ludności cywilnej z Europy Środkowo – Wschodniej do sowieckich łagrów pod koniec II wojny światowej” i spotkania z jej autorem – dr. Dariuszem Węgrzynem.

Publikacja stanowi kompleksowe omówienie zjawiska aresztowań i mobilizacji mieszkańców Górnego Śląska, którzy pod koniec II wojny światowej zostali deportowani do ZSRS.

Następnie kuratorzy wystawy zaprosili przybyłych na wspólne zwiedzanie wystawy.

Ekspozycja przygotowana przez Muzeum w Gliwicach próbuje przybliżyć tamten czas przede wszystkim za pośrednictwem obiektów, które niekiedy w dość zaskakujący sposób otwierają zwiedzających na kolejne odsłony dramatu roku 1945 na Górnym Śląsku. Zniszczony fragment Pięknej Studni z Nysy przypomina o zagładzie tego bodaj najpiękniejszego śląskiego miasta. Tanie walizki z dykty mieściły dobytek deportowanych do obozów w Zagłębiu Donieckim. Niewielki wózek dyszlowy był jedną z najpopularniejszych „maszyn” tamtego czasu, służąc przy każdej okazji: zarówno przy poszukiwaniu żywności, jak i przy ucieczce bądź wysiedleniu. Garść łusek i pocisków, znalezionych na ulicach i polach Miechowic przypomina o masakrze ponad 380 mieszkańców tej gminy, dokonanej przez czerwonoarmistów. Pęk kluczy z Bytomia zabrali niemieccy mieszkańcy uciekający przed Armią Czerwoną, by nigdy nie powrócić do domu. Zniszczone naczynia z hotelu Haus Oberschlesien w Gliwicach przypominają, że miasto to doznało w czas walk i po nich zniszczeń swej architektury w 30 procentach. Fotel ginekologiczny z powojnia przypomina o dramatycznej sytuacji kobiet, które stały się obiektem przemocy seksualnej ze strony żołnierzy sowieckich. Kielich mszalny z Brzezinki pozwala opowiedzieć historię zamordowania kapłanów z tej parafii przez czerwonoarmistów. Te i wiele innych artefaktów oraz wybór fotografii przybliżają nam czas, który wciąż domaga się przepracowania.

Prezentowane obiekty pochodzą ze zbiorów m.in. Muzeum w Gliwicach, Centrum Dokumentacji Deportacji Górnoślązaków do ZSRR w 1945 roku Radzionkowie, Górnośląskiego Muzeum Krajowego w Ratingen, Muzeum Powiatowego w Nysie, Schronu Miechowice, Instytutu Pamięci Narodowej w Katowicach, Muzeum Śląskiego i zbiorów prywatnych.

Wystawa będzie dostępna dla zwiedzających do 1 czerwca 2025 r.

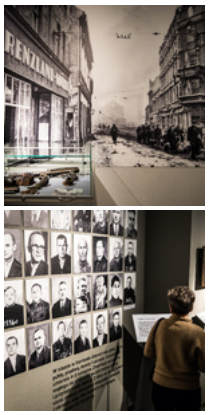
Uwaga! Wystawa zawiera treści (m.in. drastyczne zdjęcia), które nie są przeznaczone dla najmłodszych odbiorców. Nie zaleca się jej zwiedzania przez osoby, które nie ukończyły 14. roku życia.

Ekspozycji towarzyszyć będą zajęcia dla szkół (od kl. VIII SP) przygotowane przez Dział Edukacji i Promocji Muzeum w Gliwicach.

Galeria

Dodana: 5 lutego 2025 13:28 Zmodyfikowana: 5 lutego 2025 13:38